

Karta przedmiotu

Nazwa i kod przedmiotu	Historia wychowania (Wykład), PG_00208160						
Kierunek studiów	Pedagogika specjalna (O)						
Data rozpoczęcia studiów	październik 2026 r.		Rok akademicki realizacji przedmiotu		2026/2027		
Poziom kształcenia	jednolite magisterskie		Grupa zajęć		Grupa zajęć obowiązkowych z zakresu kierunku studiów Grupa zajęć z obszarów nauk humanistycznych lub nauk społecznych		
Forma studiów	stacjonarne		Sposób realizacji		na uczelni		
Rok studiów	1		Język wykładowy		polski		
Semestr studiów	1		Liczba punktów ECTS		3.0		
Profil kształcenia	ogólnoakademicki		Forma zaliczenia		egzamin		
Jednostka prowadząca	Rektor -> Wydział Nauk Społecznych						
Imię i nazwisko wykładowcy (wykładowców)	Odpowiedzialny za przedmiot		dr Paweł Śpica				
	Prowadzący zajęcia z przedmiotu						
Formy zajęć	Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium	RAZEM
	Liczba godzin zajęć	30.0	0.0	0.0	0.0	0.0	30
	W tym liczba godzin zajęć na odległość: 0.0						
Aktywność studenta i liczba godzin pracy	Aktywność studenta	Udział w zajęciach dydaktycznych, objętych planem studiów		Udział w konsultacjach		Praca własna studenta	RAZEM
	Liczba godzin pracy studenta	30		0.0		45.0	75
Cel przedmiotu	Celem studiowania historii wychowania i myśli pedagogicznej jest zaznajomienie studentów z wielorakimi powiązaniami wychowania i myśli pedagogicznej z różnymi aspektami ludzkiej działalności (w tym kulturowej, naukowej i ideowo politycznej), rozpatrywanych na tle przemian cywilizacyjnych i ich uwarunkowań. W programie akcentowane jest zjawisko równoległego kształtowania się w przeszłości pedagogiki naukowej i różnorodnych ideologii wychowawczych (pedagogii).						

Efekty uczenia się przedmiotu	Effekt kierunkowy	Effekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
	[B.2.W.4] zna i rozumie funkcje wychowania, proces wychowania, jego strukturę, właściwości i dynamikę; zagadnienia przymusu i swobody w wychowaniu, wychowania jako wspomagania rozwoju, wychowania adaptacyjnego i emancypacyjnego, podmiotowości w wychowaniu; podstawowe środowiska wychowawcze: rodzinę, grupę rówieśniczą i szkołę; style i postawy wychowawcze; konteksty wychowania; źródła i przejawy kryzysu współczesnego wychowania; style wychowania	Student/ka zna funkcje wychowania, proces wychowania, jego strukturę, właściwości i dynamikę; zagadnienia przymusu i swobody w wychowaniu, wychowania jako wspomagania rozwoju, wychowania adaptacyjnego i emancypacyjnego, podmiotowości w wychowaniu; podstawowe środowiska wychowawcze: rodzinę, grupę rówieśniczą i szkołę; style i postawy wychowawcze; konteksty wychowania; źródła i przejawy kryzysu współczesnego wychowania; style wychowania	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[B.2.U.3] Potrafi zaprojektować podstawowe zajęcia opiekuńczo-wychowawcze	Student/ka potrafi zaprojektować podstawowe zajęcia opiekuńczo-wychowawcze	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[B.2.W.8] zna i rozumie w pogłębiony sposób zagadnienia związane z zawodem nauczyciela: role zawodowe nauczyciela, wzór osobowy, postawę i kunszt nauczycielski, powinności nauczyciela i rozwój zawodowy, program wewnętrzny nauczyciela, przygotowanie zawodowe nauczyciela, etykę nauczycielską, zasady odpowiedzialności prawnej opiekuna, nauczyciela i wychowawcy, konieczność doskonalenia i doskonalenia zawodowego jako warunków awansu zawodowego, problem stresu i wypalenia zawodowego nauczycieli – przyczyny, symptomy, strategie zaradcze, choroby związane z wykonywaniem zawodu nauczyciela i profilaktykę w tym zakresie	Student zna wzorce osobowe nauczyciela i ich reprezentacje na przestrzeni wieku. Wie, z czym rola nauczyciela wiązała się kiedyś i wiąże dziś.	[SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja
	[B.2.K.3] Jest gotów do samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej	Student/ka ma gotowość do samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej	[SK1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SK4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[B.2.U.4] Potrafi zaprojektować działania profilaktyczne w przedszkolu, szkole lub placówce systemu oświaty	Student/ka potrafi zaprojektować działania profilaktyczne w placówkach edukacyjnych	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny

Treści przedmiotu	Początki i rozwój historii wychowania w Europie i w Polsce w XIX i XX wieku. Historia wychowania w gdańskim ośrodku naukowym. U źródeł europejskiej praktyki i myśli pedagogicznej: narodziny ideałów wychowawczych w Starożytnej Grecji jako początek pedagogiki. Stałość i zmienność ideałów wychowania. Założenia i organizacja wychowania w starożytnej Grecji i w Rzymie. Poglądy pedagogiczne i działalność dydaktyczna sofistów. Myśl pedagogiczna Sokratesa, Platona i Arystotelesa. Kształtowanie się zawodu nauczyciela. Ewolucja organizacyjna i programowa szkoły w epoce hellenistycznej. Ideał wychowawczy i organizacja wychowania i nauczania w Rzymie. Kwintyliusz jako przedstawiciel rzymskiej myśli pedagogicznej. Początki i rozwój chrześcijańskiej myśli pedagogicznej (św. Hieronim, św. Augustyn). Ideały wychowawcze w średniowieczu, działalność oświatowa Karola Wielkiego, powstanie, rozwój i elementy dorobku szkół klasztornych, parafialnych, kościelnych. Narodziny i rozwój uniwersytetów średniowiecznych. Wpływ uniwersytetów na rozwój kultury europejskiej. Szkoła i nauczyciel w okresie Odrodzenia; pedagogika włoskiego renesansu. Rozwój renesansowej myśli pedagogicznej. Wpływ reformacji na treść europejskich ideałów wychowawczych oraz na kształt i zadania szkoły w XVI i XVII wieku. Sytuacja oświaty w Polsce o okresie Renesansu. Szkolnictwo katolickie, reformacyjne i kontrreformacyjne w Europie i w Rzeczypospolitej. Zawód nauczyciela w XV-XVII wieku. Początki i rozwój polskiej myśli pedagogicznej. Mikołaj Rej jako twórca ideału ziemianina (człowieka pocziwego). Rozwój myśli pedagogicznej w XVII wieku (J.A. Komeński i J. Locke, J. J. Rousseau). Próby reform oświatowych w Rzeczypospolitej w XVIII wieku. Komisja Edukacji Narodowej: okoliczności powstania i dorobek w sferze organizacji szkolnictwa oraz w warstwie programowej. Ideały wychowawcze szkolnictwa KEN. Wpływ KEN na rozwój zawodu nauczyciela. Sytuacja oświatowa narodu polskiego po upadku Rzeczypospolitej: wychowanie narodowe i religijne dzieci i młodzieży polskiej w okresie zaborów. Edukacja pozaszkolna jako forma obrony społeczeństwa polskiego przed wynarodowieniem. Rozwój europejskiej szkoły ludowej i średniej w XIX w. J. Dewey i ruch Nowego Wychowania. Odbudowa i rozwój szkolnictwa w latach Drugiej Rzeczypospolitej. Reforma Jędrzejewicza. Ideologie wychowawcze okresu Drugiej Rzeczypospolitej (ideologia wychowania narodowego, państwowego, obywatelskiego.). Katolicka doktryna wychowawcza. Sytuacja oświaty polskiej w okresie okupacji. Tajne nauczanie. Polityczne i organizacyjne ramy rozwoju oświaty i wychowania w latach PRL (1945-1989): ogólne cechy wychowania totalitarnego, cele polityki oświatowej PZPR, ideologizacja i ateizacja wychowania, organizacja szkolnictwa i próby jego reformowania. Sytuacja szkolnictwa wyższego.		
Wymagania wstępne i dodatkowe	Znajomość elementarnych pojęć pedagogicznych; ogólna wiedza historyczna i społeczna, wyniesiona przez studentów ze szkoły średniej		
Sposoby i kryteria oceniania osiągniętych efektów uczenia się	Sposób oceniania (składowe)	Próg zaliczeniowy	Składowa oceny końcowej
	wypowiedzi ustne w części konwersatoryjnej	51.0%	5.0%
	egzamin pisemny z pytaniami (zadaniami) otwartymi	51.0%	95.0%

Zalecana lista lektur	Podstawowa lista lektur	
		Chmaj, L. (1962). <i>Prądy i kierunki w pedagogice XX wieku</i>. Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych. Wołoszyn, S. (1964). <i>Dzieje wychowania i myśli pedagogicznej w zarysie</i>. Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych. Miąso, J. (red.). (1980). <i>Historia wychowania: Wiek XX</i> (t. 1). Państwowe Wydawnictwo Naukowe. Bobrowska-Nowak, W. (1983). <i>Zarys dziejów wychowania przedszkolnego w Polsce</i>. Państwowe Wydawnictwa Szkolnictwa Zawodowego. Grzybowski, R. (1987). Przemiany historyczne ideałów wychowawczych. W J. Rutkowiak (red.), <i>Zagadnienia celów edukacyjnych</i>. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego. Aries, P. (1995). <i>Historia dzieciństwa. Dziecko i rodzina w dawnych czasach</i>. Marabut. Kot, S. (1996). <i>Historia wychowania</i> (t. 12). Wydawnictwo Akademickie Żak. Jakubiak, K. (1997). <i>Współdziałanie rodziny i szkoły w pedagogice II Rzeczypospolitej</i>. Wydawnictwo Uczelniane WSP w Bydgoszczy. Flandrin, J.-L. (1998). <i>Historia rodziny</i>. Volumen. Bartnicka, K., & Szybiak, I. (2001). <i>Zarys historii wychowania</i>. Wydawnictwo Akademickie Żak. Brodala, M., Lisiecka, A., Ruzikowski, T. (2001). <i>Przebudować człowieka. Komunistyczne wysiłki zmiany mentalności</i>. ISP PAN. Jakubiak, K., Jamrożek, W. (red.). (2002). <i>Dziecko w rodzinie i społeczeństwie: Dzieje nowożytnie</i> (t. 2). Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej. Kryńska, E. J., Mauersberg, S. (2003). <i>Indoktrynacja młodzieży szkolnej w Polsce w latach 1945-1956</i>. Trans Humana. Delimata, M. (2004). <i>Dziecko w Polsce średniowiecznej</i>. Wydawnictwo Poznańskie. Draus, J., Terlecki, R. (2005). <i>Historia wychowania</i> (t. 2: Wiek XIX i XX). Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne. Litak, S. (2005). <i>Historia wychowania</i> (t. 1: Do Wielkiej Rewolucji Francuskiej). Wydawnictwo WAM. Mauersberg, S., Walczak, M. (2005). <i>Szkolnictwo polskie po drugiej wojnie światowej (1944-1956)</i>. Wydawnictwo Akademickie Żak. Puchowski, K. (2007). <i>Jezuickie kolegia szlacheckie Rzeczypospolitej Obojga Narodów: Studium z dziejów edukacji elit</i>. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.

		Kupisiewicz, C. (2014). <i>Składowe z dziejów dydaktyki</i>. Wydawnictwo Impuls. Grzybowski, R. (2010). <i>Wyższe szkoły pedagogiczne w Polsce w latach 1946-1956</i>. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego. Gorloff, E., Grzybowski, R., Kołakowski, A. (red.). (2010). <i>Edukacja w warunkach zniewolenia i autonomii (1945-2009)</i>. Wydawnictwo Impuls. Kupisiewicz, C. (2012). <i>Z dziejów teorii i praktyki wychowania. Podręcznik akademicki</i>. Wydawnictwo Impuls.
	Uzupełniająca lista lektur	
	Adresy eZasobów	
Przykładowe zagadnienia/ przykładowe pytania/ realizowane zadania		
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	Nie dotyczy	

Dokument wygenerowany elektronicznie. Nie wymaga pieczęci ani podpisu.